

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในกิจการสวนยางพารา:กรณีศึกษาตำบลขุนซ่อง อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี จะแบ่งหัวข้อการนำเสนอผลงานวิจัยออกเป็น 4 หัวข้อได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. สรุปผลการวิจัย
3. การอภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์กระบวนการนำเข้าและการบริหารแรงงานต่างด้าวในกิจการสวนยางพาราในพื้นที่ตำบลขุนซ่อง อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคการบริหารแรงงานต่างด้าวในกิจการสวนยางพาราในตำบลขุนซ่อง อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อเสนอแนะเชิงนโยบายในการบริหารจัดการกิจการสวนยางพาราในตำบลขุนซ่อง อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี

สรุปผลการวิจัย

ข้อค้นพบข้อที่ 1 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สามารถสรุปได้ว่า กระบวนการนำเข้าและการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในกิจการสวนยางพารานั้นผู้วิจัยพบว่าสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือกระบวนการนำเข้าและการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว กล่าวคือ

กระบวนการนำเข้าแรงงานต่างด้าวในกิจการสวนยางพาราของผู้ประกอบการในตำบลขุนซ่อง มีความแตกต่างในแต่ละผู้ประกอบการ ได้แก่ ผู้ประกอบการบางรายจะมีเกณฑ์พิจารณาในการรับแรงงานที่ชัดเจน เช่น มีการกำหนดอายุแรงงาน มีการกำหนดว่าต้องเป็นแรงงานต่างด้าวเท่านั้น มีการกำหนดว่าต้องเป็นแรงงานที่มีครอบครัวแล้ว ขณะที่ผู้ประกอบการบางรายไม่มีเกณฑ์พิจารณาในการรับแรงงานที่ชัดเจน

การได้แรงงานมีแนวทางในการได้แรงงานต่างด้าวที่แตกต่างกัน ผู้ประกอบการบางรายได้แรงงานจากการที่แรงงานมาสมัครด้วยตนเอง ผู้ประกอบการบางรายได้แรงงานจากการแนะนำจากผู้ประกอบการด้วยกัน ผู้ประกอบการบางรายได้แรงงานจากแรงงานด้วยกันเองและผู้ประกอบการบางรายนำแรงงานมาจากนอกพื้นที่

สำหรับในส่วนของการแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาเป็นแรงงานมีเหตุผลที่ไม่ต่างกันประเด็นสำคัญ 3 ประการ ในการเข้ามาทำงานในกิจการสวนยางพารา ประกอบด้วย 1) แรงงานต่างด้าวมุ่งหาประโยชน์ของแรงงานที่ทำงานให้กับผู้ประกอบการ 2) การว่างงานในประเทศต้นทางของแรงงาน และ 3) การสื่อสารที่แรงงานไม่ต้องปรับตัวมากนัก

การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว ผู้วิจัยมีข้อค้นพบว่า ผู้ประกอบการในแต่ละรายมีความแตกต่างกันในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในสวนยางพารา การแบ่งรายได้ที่มีความแตกต่างกัน เริ่มการแบ่งรายได้ที่ร้อยละ 65:35, 60:40, 55:45 ตามแต่ละผู้ประกอบการ และผู้ประกอบการบางรายเพิ่มรายได้ให้กับแรงงานในกรณีพิเศษ เช่น ในช่วงราคายางตกต่ำ เป็นต้น แต่การแบ่งรายได้ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างแรงงาน ไทยและแรงงานต่างด้าว การจัดสรรต้นยางและการกำหนดวันกรีดยางให้แรงงานผู้ประกอบการจะเป็นผู้กำหนดทั้งหมด

การจัดสวัสดิการกับแรงงาน มีการสร้างที่พักให้กับแรงงาน โดย 1 ห้องต่อแรงงานจะพักได้ 1 ครอบครัว ผู้ประกอบการสวนยางพาราไม่มีการแยกแรงงานตามสัญชาติ แต่แยกแรงงานตามพื้นที่ทางการเกษตร ด้วยเหตุผลเรื่องการลดต้นทุนและการบริหารจัดการ ขณะที่การบริหารจัดการผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะบริหารจัดการด้วยตนเองเนื่องจากอยู่ในพื้นที่ มีบางรายใช้ผู้ดูแลแทน

การป้องกันการทุจริตในสวนยางพารา ผู้วิจัยมีข้อค้นพบว่า ผู้ประกอบการจะใช้การแปรรูปด้วยการทำแผ่นยางพารา โดยให้แรงงานมารวมทำแผ่นยางในที่เดียวกัน มีการล้อมรั้วลดหนามรอบบริเวณที่ทำแผ่นยาง มีการให้แรงงานร่วมรับผิดชอบอุปกรณ์ในสวนยางพาราร่วมกัน

ข้อค้นพบข้อที่ 2 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สามารถสรุปได้ว่าปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในกิจการสวนยางพาราตำบลขุนซ่อง อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยพบว่า ปัญหาอุปสรรคในการบริหารแรงงานต่างด้าวในกิจการสวนยางพาราประกอบด้วยประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่ไม่อาจแยกตามลักษณะและขนาดของผู้ประกอบการได้ ประกอบด้วย

การขอใบอนุญาตทำงานของแรงงานต่างด้าว ที่ผ่านมากการขอใบอนุญาตทำงานของแรงงานต่างด้าวเป็นไปด้วยความยุ่งยากและมีขั้นตอนที่สลับซับซ้อน ผู้ประกอบการต้องเดินทางไปหลายสถานที่ที่มีค่าใช้จ่ายประมาณ 3,000 -4,000 บาทต่อหนึ่งคน ขณะที่ใบอนุญาตทำงานมีระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี ผู้ประกอบการบางรายจึงปล่อยให้แรงงานทำงานในกิจการสวนยางพาราด้วยหนังสือเดินทางนักท่องเที่ยว ขณะที่ผู้ประกอบการบางรายเลือกการจ่ายเงินให้กับเจ้าหน้าที่บ้านเมืองเพื่อแลกกับ

การไม่ถูกตรวจสอบและไม่ถูกจับกุม ในอัตราเดือนละ 500 บาทต่อหนึ่งแรงงานและเดือนละ 200 บาท สำหรับผู้ติดตามแรงงาน

การขาดแรงงานฝีมือ การกรีดยางพาราเป็นงานที่ต้องมีการฝึกฝนทักษะและใช้ประสบการณ์ในการทำงาน ภายใต้แนวคิดที่ว่ากรีดยางต้องยึดหลักว่า เมื่อกรีดแล้วจะต้องได้น้ำยางมากที่สุด เปลือกเสียหายน้อยที่สุด ประหยัดค่าใช้จ่ายมากที่สุดและต้นยางมีอายุการกรีดได้นานที่สุด ดังนั้น แรงงานที่กรีดยางต้องมีทักษะการทำงานมีละเมียดก่อนความเสียหายแก่ต้นยางและผู้ประกอบการ ขณะเดียวกันผู้ประกอบการก็มีความเสี่ยงในการเลือกใช้แรงงาน

การผันผวนของราคาผลผลิต ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาราคายางพาราสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ในปัจจุบันราคาผลผลิตยางพาราตกต่ำ ส่งผลให้ผู้ประกอบการขาดแคลนแรงงานเนื่องจากแรงงานต่าง หันขายแรงงานให้กับการเกษตรในรูปแบบอื่น ๆ หรือภาคอุตสาหกรรม เป็นต้น

ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างแรงงาน การอยู่ร่วมกันและการทำงานร่วมกันภายใต้ความแตกต่างทางเชื้อชาติและภาษา หรือแม้ว่าจะไม่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติหรือภาษา ต่างก็เป็นปัญหา ที่ผู้ประกอบการสวนยางพาราต้องเผชิญ ปัญหาความสัมพันธ์ของแรงงานแยกเป็น 2 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างแรงงานด้านเชื้อชาติ ภาษา และปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

การลักลอบใช้สารเคมีในการเร่งน้ำยาง การลักลอบใช้สารเคมีในการเร่งน้ำยางในสวนยางพาราก่อให้เกิดความเสียหายต่อต้นยางและผู้ประกอบการยางพาราในระยะยาว การใช้สารเคมีเร่งน้ำยางจะทำให้มีน้ำยางออกมากในช่วงเวลาสั้น ๆ ที่ใช้สารเคมี จากนั้นต้นยางพาราจะมีอาการเปลือกยางแห้งและไม่มีน้ำยางหรือที่เรียกว่า “ยางตายนิ่ง” ส่งผลให้ไม่สามารถกรีดยางพาราได้อีก ขณะที่แรงงานจะย้ายสวนยางภาระทั้งหมดจะอยู่ที่ผู้ประกอบการ การกระทำดังกล่าวจะเกิดขึ้นในกรณีที่แรงงานมีการเปลี่ยนแปลงนายจ้างบ่อย แรงงานไม่มีความซื่อสัตย์ หรือกรณีที่แรงงานมีความรู้สึกว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจากนายจ้าง

การเปลี่ยนนายจ้างของแรงงาน แรงงานบางครอบครัวทำงานกับผู้ประกอบการรายหนึ่ง เป็นเวลานาน ขณะที่แรงงานบางครอบครัวทำงานกับผู้ประกอบการหลายรายในเวลาไม่นาน การเปลี่ยนนายจ้างของแรงงานต่างด้าวเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการ โดยเฉพาะช่วงฤดูการผลิต ผู้ประกอบการบางรายแก้ปัญหาด้วยการยึดใบอนุญาตทำงานของแรงงานต่างด้าว หรือการเก็บสะสมรายได้ของแรงงานในอัตราร้อยละ 5 และจะจ่ายเงินให้กับแรงงานเมื่อสิ้นสุดฤดูกาลผลิต

การกักตุนภูมิตำเนาของแรงงานต่างด้าว การกักตุนภูมิตำเนาของแรงงานต่างด้าวจะเกิดขึ้นในช่วงสิ้นสุดฤดูกาลผลิตประมาณเดือนกุมภาพันธ์ แรงงานต่างด้าวบางครอบครัวจะเดินทางกลับประเทศของตนเองและเดินทางกลับมาในช่วงเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ในเดือนเมษายน การกักตุนภูมิตำเนาของแรงงานต่างด้าวจะเป็นการเดินทางกลับไปในลักษณะการไปพักผ่อนหรือการไปพบปะพี่น้อง แต่มีแรงงานบางส่วนเลือกที่จะไม่กลับมาทำงานกับผู้ประกอบการเดิมของตนและไม่แจ้งผู้ประกอบการ

ข้อค้นพบข้อที่ 3 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 สามารถสรุปได้ว่าข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการบริหารจัดการกิจการสวนยางพาราในตำบลขุนช่อง อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรีนั้น ผู้วิจัยพบว่า เป็นการบริหารจัดการในลักษณะเครือข่าย ผู้ประกอบการให้ความสำคัญต่อแรงงานในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสวนยาง การบริหารจัดการให้ความสำคัญในมิติด้านมนุษยธรรมมากกว่าเป็นเพียงเครื่องจักร นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในสวนยางพาราผู้ประกอบการไม่ค่อยประสบปัญหามากนัก ผู้ประกอบการสามารถบริหารจัดการได้ อย่างไรก็ตามยังมีข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวที่ผู้ประกอบการไม่สามารถบริหารจัดการได้ โดยผู้วิจัยจะขอแยกใน 2 ประเด็น คือ ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในกิจการสวนยางพาราในด้านกฎหมาย และข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในกิจการสวนยางพาราในด้านเศรษฐกิจ มีรายละเอียดดังนี้

1. การเข้ามามีบทบาทในการดูแลแรงงานต่างด้าวของหน่วยงานภาครัฐบาลในท้องถิ่นมากกว่าที่เป็นอยู่ การขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าว การตรวจสอบแรงงาน และจำนวนแรงงานจากความต้องการแรงงานเพื่อรองรับการขยายตัวของภาคการเกษตรในพื้นที่ ส่งผลมีปริมาณความต้องการใช้แรงงานต่างด้าวในพื้นที่ตำบลขุนช่องมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2. การจัดอบรมส่งเสริมแรงงานในท้องถิ่นให้สามารถคิดวางแผนและแปรรูปผลผลิตยางพาราในรูปแบบแผ่นยางพารา การกรีดยางพาราและการแปรรูปผลผลิตยางพาราเป็นเกษตรประณีตที่ต้องอาศัยทักษะและประสบการณ์ในการทำงานที่ค่อนข้างสูง เป็นแรงงานกึ่งฝีมือ ขณะที่ในปัจจุบันเกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานฝีมือในสวนยางพารา ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการสวนยางพาราในด้านอายุการใช้งานของต้นยางลดลง หน้ายางเสียหายไม่สามารถกรีดยางได้ในรอบถัดไป การรับแรงงานเข้ากรีดยางในสวนเป็นการสุ่มเสี่ยงในการได้แรงงานที่ไม่มีคุณภาพมากพอ

3. การรวมกลุ่มของผู้ประกอบการกิจการสวนยางพาราในตำบลขุนช่อง ในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในกิจการสวนยางพาราที่ผ่านมา เป็นรูปแบบการบริหารแบบต่างคนต่างทำ ส่งผลให้มีรูปแบบการบริหารที่หลากหลาย แรงงานมีการเปลี่ยนแปลงสวนยางเป็นระยะ ด้วยการเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่แรงงานได้รับ

4. การเพิ่มระยะเวลาในใบอนุญาตทำงานของแรงงานต่างด้าว ในการขอใบอนุญาตทำงาน แรงงานต่างด้าวจะมีระยะเวลาในใบอนุญาตทำงานประมาณ 1 ปี ขณะที่ขั้นตอนในการขอใบอนุญาตของแรงงานต่างด้าวที่ผ่านมาใช้เวลาในขั้นตอนต่าง ๆ ตั้งแต่การขอใบโควตา จนถึงแรงงานได้รับบัตรทำงานใช้เวลากว่า 2 เดือน และมีขั้นตอนต่าง ๆ ตามที่ผู้วิจัยกล่าวไว้ในประเด็นปัญหาอุปสรรคแล้วนั้น ผู้ประกอบการต้องนำแรงงานเดินทางในการติดต่อขอใบอนุญาตให้แรงงานต่างด้าวในหลายครั้ง หมายถึง การที่แรงงานต้องหยุดงานเพื่อดำเนินการตามขั้นตอนในการขอใบอนุญาต ขณะที่ใบอนุญาตทำงานของแรงงานต่างด้าว มีระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี

5. ส่งเสริมเทคโนโลยีการผลิต การแปรรูป การทำเกษตรกรรมที่ผ่านมาเป็นการทำเกษตรแบบตามวิถีที่เคยปฏิบัติ ทำให้เกิดปัญหาด้านการผลิตของเกษตรกรคือ ยังใช้วิธีการเพาะปลูกไม่ถูกต้อง ทำให้ผลผลิตที่ได้รับไม่สูงเท่าที่ควร การส่งเสริมการผลิต การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่ายังไม่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ผู้ประกอบการสวนยางพาราจึงเสนอแนะให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาส่งเสริมในด้านความรู้ และเงินทุนในการรวมกลุ่มเพื่อเปลี่ยนวิถีการเกษตรเป็นเกษตรประณีต

6. ศึกษาต้นทุนการทำสวนยางพารา ในการทำสวนยางพาราของผู้ประกอบการที่ผ่านมา ยังไม่มีการคำนวณต้นทุนการผลิตที่แท้จริง ยังผลให้การบริหารจัดการในสวนยางพาราเป็นไปในรูปแบบไร้ทิศทาง ไม่รู้ต้นทุนที่แท้จริง ผู้ประกอบการจึงเสนอแนะให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งที่เกี่ยวข้องเข้ามาศึกษาต้นทุนการผลิตที่แท้จริงร่วมกับผู้ประกอบการ โดยเริ่มศึกษาตั้งแต่ต้นทุนการปลูกยางพารา การดูแลรักษาต้นยางในแต่ละปีก่อนการเปิดกรีด อายุการกรีดและค่าใช้จ่ายในการดูแลสวนยางหลังการเปิดกรีด เป็นต้น

7. จัดเขตเกษตรที่เหมาะสม การทำเกษตรมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ ดิน น้ำ และอากาศ ปัจจุบันมีเกษตรกรทั่วประเทศที่ประกอบอาชีพปลูกสวนยางพารา โดยไม่มีการคำนึงถึงปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ด้วยไม่มีการให้ความรู้แก่เกษตรกรหรือการสำรวจจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้เกษตรกรได้ผลผลิตที่มีความแตกต่างกันผู้ประกอบการมีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาส่งเสริมให้ความรู้ในการทำเกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรได้ผลผลิตตามปริมาณที่เหมาะสม

8. การหาตลาดรองรับผลผลิตทางการเกษตร ผู้ประกอบการทางการเกษตรมีวิธีการทำเกษตรแบบหวังน้ำบ่อน้ำกล่าวคือ เป็นการทำเกษตรโดยไม่มีการศึกษาถึงความต้องการของตลาดทำการเกษตรแบบตามกระแส โดยไม่มีการเชื่อมประสานกับหน่วยงานภาครัฐ ส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรออกสู่ตลาดในปริมาณที่มากเกินไปเกินความต้องการหรือไม่มีตลาดรองรับผู้ประกอบการมีข้อเสนอแนะให้เกิดความร่วมมือของภาครัฐและผู้ประกอบการเพื่อประสานในด้านการตลาดและผลผลิตที่ออกสู่ตลาด

ขณะเดียวกันผู้วิจัยพบว่าแรงงานต่างด้าวในสวนยางพารามีข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว ดังนี้

1. มีช่องทางในการร้องเรียนเรื่องต่าง ๆ ให้กับแรงงานต่างด้าว ที่ผ่านมาระงงานต่างด้าว จะคิดว่าตนเองในฐานะที่เป็นแรงงานในสวนยางพาราถูกผู้ประกอบการเอาเปรียบเสมอในด้านต่าง ๆ

2. สร้างมาตรการป้องกันการเอาเปรียบจากนายจ้าง (ความมั่นคงของแรงงานต่างด้าว) การจ้างงานในกิจการสวนยางพารา จากการที่ศึกษาผู้วิจัยพบว่าแรงงานต่างด้าวมักจะเรียนรู้การพูดภาษาไทยได้ดี แต่ไม่มีการศึกษาในด้านการเขียนหรือการอ่านภาษาไทย ส่งผลให้ผู้ประกอบการสามารถเอาเปรียบแรงงานได้

3. ผู้ประกอบการปฏิบัติต่อแรงงานไทยและต่างด้าวในสวนยางพาราอย่างเท่าเทียม ในความคิดเห็นของแรงงานต่างด้าวมักให้ความเห็นว่าผู้ประกอบการสวนยางพาราจะปฏิบัติต่อแรงงานไทยดีกว่าแรงงานต่างด้าวรวมถึงให้ความสำคัญกับแรงงานไทยมากกว่าส่งผลให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างแรงงานในกรณีนี้แรงงานต่างด้าวให้ความเห็นว่าผู้ประกอบการควรปฏิบัติกับแรงงานในสวนยางอย่างเท่าเทียม

4. การลดค่าธรรมเนียมในการขอใบอนุญาตทำงาน ค่าธรรมเนียมในการขอใบอนุญาตทำงานของแรงงานต่างด้าวมีราคาประมาณ 3,000 – 4,000 บาทต่อคนและใบอนุญาตทำงานมีอายุประมาณ 1 ปี ซึ่งแรงงานต่างด้าวให้ความเห็นว่าเป็นอัตราค่าธรรมเนียมที่ค่อนข้างสูงเนื่องจากคนทำงานในภาคเกษตรกรรมที่เป็นงานที่ใช้แรงงานสูง ขณะที่ลักษณะงานและค่าตอบแทนมีความไม่มั่นคง

การอภิปรายผล

ในการวิเคราะห์ถึงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย ผู้วิจัยจะอภิปรายเปรียบเทียบระหว่างข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาและองค์ความรู้เดิมจากเนื้อหาบทที่ 2 ดังนี้

จากผลการศึกษาพบว่าองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมในการวิเคราะห์การย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติของสุภางค์ จันทวานิช (2540 : 23) และเฟื่องฟ้า ปัญญา (2547 : 18) พบว่ามีปัจจัยที่สำคัญที่สอดคล้องกับงานวิจัยนี้ได้แก่ปัจจัยผลึกและปัจจัยดึง ดังนี้

ปัจจัยที่เป็นตัวผลึก คือ การว่างงาน ความยากจน และความด้อยพัฒนาของประเทศที่ส่งออกร่างงาน ประเทศเหล่านี้จะมีการเจริญเติบโตของประชากรสูง การว่างงานสูง และรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่ำ การย้ายถิ่นไม่ช่วยให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจสำหรับภูมิภาคที่ยากจน แต่จะคงสภาพด้อยพัฒนา และยังคงพึ่งพา ศูนย์กลางของลัทธิทุนนิยมในอุตสาหกรรมอยู่ โดยปกติหลักการสากลจะกำหนดว่าการดำรงชีวิตในอีกที่หนึ่งเป็นเวลานาน 1 ปี นับเป็นการย้ายถิ่นปัจจัยผลึกดันภายนอกประเทศย้ายถิ่นแรงงานข้ามชาติหรือแรงงานต่างชาติ ของแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านในประเทศไทย คือ ภาวะเศรษฐกิจในประเทศเพื่อนบ้าน จากนโยบายเปิดประเทศไปสู่ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ประกอบกับยังมีความไม่สงบจากการปราบปรามชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดนไทยในรัฐฉาน และรัฐกะเหรี่ยงของพม่า และความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้ประชาชนไม่มีที่ทำกิน รายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพ ประชาชนว่างงาน มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ จึงทำให้มีแรงงานหลังไหลมาทำงานในประเทศไทย ซึ่งมีภาวะเศรษฐกิจดีกว่า

ปัจจัยดึง คือ ขนาดและโครงสร้างของแรงงานในท้องถิ่น การปรับระบบการศึกษาภาคบังคับ ทำให้การเข้าสู่ตลาดแรงงานรุ่นหนุ่มสาวต้องชะลอเวลาออกไป เกิดช่องว่างสำหรับแรงงานต่างด้าวไร้ทักษะเข้ามาทำงานแทน

1. การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในประเทศไทย มีความเจริญอย่างรวดเร็วประสบความสำเร็จในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชิงถาวร วัตถุประสงค์ ด้านการสื่อสาร สาธารณูปโภค สาธารณูปการ และเงินตราวมรวม จาการายได้ประชาชาติที่เพิ่มขึ้นในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาและกำลังอยู่ในสถานการณ์ขับเคลื่อนไปสู่การเป็นอุตสาหกรรมที่ทดแทนการนำเข้า มาเป็นการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก เป็นผลให้เกิดการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจในอัตราเร่งที่สูงขึ้นติดต่อกัน โดยรัฐบาลดำเนินการผ่อนปรนมาตรการทางการลงทุนและการเงิน เพื่อส่งเสริมให้มีการเคลื่อนย้ายทุนได้อย่างเสรี ปัจจัยการขยายตัวทางเศรษฐกิจทำให้มีความต้องการแรงงานมากขึ้น ในขณะที่อัตราการแข่งขันกับตลาดโลกมีสูงขึ้น การลดต้นทุนในการผลิตโดยการใช้แรงงานราคาถูก จึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่ยั่งยืนที่สุดของผู้ประกอบการ

2. ภาวะการณ์ขาดแคลนแรงงาน อันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้าง ประชากรของไทย พบว่า อัตราการเพิ่มของประชากรของประเทศมีอัตราการลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางอายุของประชากรสัดส่วนประชากรแรงงานมีการชะลอตัวลง ในขณะที่การผลิตในระบบเศรษฐกิจที่กำลังขยายตัว ยังเน้นการผลิตแบบใช้แรงงานหนาแน่น

3. สภาพภูมิประเทศตามแนวชายแดนสะดวกต่อการเดินทางเข้ามาในประเทศไทย และมีพื้นที่ส่วนที่เป็นแผ่นดิน ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ พม่า ลาว กัมพูชา และมาเลเซีย เป็นระยะทางยาวมากกว่า 6,300 กิโลเมตร

4. ความแตกต่างของอัตราจ้างค่าจ้างแรงงาน เป็นแรงดึงดูดที่สำคัญให้แรงงานต่างชาติเข้ามาทำงานในประเทศไทย

5. ความนิยมของนายจ้างคนไทยในการจ้างแรงงานต่างชาติ เป็นแรงดึงดูดสำคัญที่ทำให้แรงงานต่างชาติหลั่งไหลเข้าสู่ประเทศไทยมากขึ้น สาเหตุที่นายจ้าง/ผู้ประกอบการคนไทยนิยมจ้างแรงงานเหล่านี้ โดยเฉพาะแรงงานพม่า คือ แรงงานจากพม่ามีความขยัน อดทน ไม่เลือกงาน ไม่เกียจงาน ไม่ว่าจะเป็งานหนักแค่ไหน ควบคุมได้ง่าย ทำให้งานไม่หยุดชะงัก และไม่ย้ายงาน หรือเข้าออกงานบ่อย ๆ เหมือนคนไทย ง่ายต่อการบังคับบัญชา เพราะแรงงานส่วนใหญ่เป็นพวกถักลอบหนีเข้าเมือง ซึ่งมีความผิดในทางกฎหมายอยู่แล้ว

6. การได้รับคำชักชวนจากญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง เพื่อนบ้าน หรือผู้ที่เคยอพยพหลบหนีเข้ามาก่อนได้ชักชวนหรือบอกเล่าถึงโอกาสการมีงานทำในประเทศไทยให้ทราบ ทำให้มีการอพยพออกจากท้องถิ่นเดิมมากขึ้น

7. มาตรการสกัดกั้นควบคุมคนเข้าเมืองของไทยยังไม่มีประสิทธิภาพโดยเฉพาะ การเข้าออกตามแนวชายแดน กระทำได้โดยง่าย

8. การผ่อนปรนของรัฐบาลไทยที่ผ่านมา ประเทศไทยไม่เคยใช้นโยบายใช้กำลังสกัดกั้นหรือผลักดันผู้อพยพอย่างรุนแรง มีการผ่อนปรนมาทุกยุคทุกสมัย จนถึงมีนโยบายการผ่อนปรนการใช้แรงงานต่างชาติได้ ทำให้มีการหลั่งไหลของแรงงานต่างชาติเข้าสู่ประเทศไทยมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีข้อเสนอแนะที่เป็นนัยยะในเชิงนโยบายที่สำคัญ เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในกิจการสวนยางพาราได้อย่างเป็นระบบ ดังนี้

1. การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว หน่วยงานภาครัฐควรมามีบทบาทในการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าว และใช้เป็นฐานข้อมูลในการบริหารจัดการท้องถิ่นของตนเอง
2. สร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว ให้ประชาชนท้องถิ่นทุกกลุ่มได้เข้าร่วมการรับรู้การนำแรงงานต่างด้าวเข้ามาในพื้นที่เพื่อการช่วยกันสอดส่อง ป้องกันภัยที่อาจเกิดขึ้นในท้องถิ่น
3. ส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการใช้แรงงานต่างด้าวที่ถูกกฎหมาย ผลกระทบและข้อควรระวังเกี่ยวกับการใช้แรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการต่าง ๆ
4. ภาครัฐบาลควรเอื้อประโยชน์แก่ผู้ประกอบการที่มีความประสงค์จะใช้แรงงานต่างด้าวในการออกใบอนุญาตที่เน้นการส่งเสริมและช่องทางการออกใบอนุญาตที่มีระยะเวลาที่เพิ่มขึ้น
5. ภาครัฐบาลควรมีการส่งเสริม พัฒนาทักษะการกีดขางและการแปรรูปยางพาราให้กับแรงงานไทยในท้องถิ่น เช่น ฝึกอบรมการกีดและการทำแผ่นยาง เป็นต้น เนื่องจากปัจจุบันการทำ การเกษตรประณีตนับวันจะน้อยลงทุกขณะ
6. การทำงานเชิงรุกของภาครัฐบาลที่ควรมีการส่งเสริม พัฒนาความรู้ในการบริหารจัดการสวนยางพารา ทั้งในด้านต้นทุนการผลิต ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกษตรกรควรต้องรู้และเทคโนโลยีการเกษตร เป็นต้น
7. มีช่องทางในการร้องเรียนเรื่องต่าง ๆ ให้กับแรงงานต่างด้าว ที่ผ่านมาแรงงานต่างด้าว มักจะโดนเอาเปรียบเสมอในด้านต่าง ๆ
8. สร้างมาตรการป้องกันการเอาเปรียบจากนายจ้าง (ความมั่นคงของแรงงานต่างด้าว) การจ้างงานในกิจการสวนยางพารา จากการศึกษาค้นพบเห็นว่าแรงงานต่างด้าวมักจะเรียนรู้อาษาไทยได้ดี แต่ไม่มีการศึกษาในด้านการเขียนหรือการอ่านภาษาไทย ส่งผลให้ผู้ประกอบการสามารถเอาเปรียบแรงงานได้
9. ผู้ประกอบการควรปฏิบัติต่อแรงงานไทยและต่างด้าวในสวนยางพาราอย่างเท่าเทียม ในความคิดเห็นของแรงงานต่างด้าวมักให้ความเห็นว่าผู้ประกอบการสวนยางพาราจะปฏิบัติต่อแรงงานไทยดีกว่าแรงงานต่างด้าวรวมถึงให้ความสำคัญกับแรงงานไทยมากกว่าส่งผลให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างแรงงานในกรณีนี้แรงงานต่างด้าวให้ความเห็นว่าผู้ประกอบการควรปฏิบัติกับแรงงานในสวนยางอย่างเท่าเทียม

10. การลดค่าธรรมเนียมในการขอใบอนุญาตทำงาน ค่าธรรมเนียมในการขอใบอนุญาตทำงานของแรงงานต่างด้าวมีราคาประมาณ 3,000 – 4,000 บาทต่อคน และใบอนุญาตทำงานมีอายุประมาณ 1 ปี ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นอัตราค่าธรรมเนียมที่ค่อนข้างสูงเนื่องจากเป็นแรงงานภาคการเกษตรที่ใช้แรงงานสูง ขณะที่ลักษณะงานและค่าตอบแทนมีความไม่มั่นคง

นอกจากนี้ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้ประกอบการกิจการสวนยางพารา ต้องมีการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในสวนยางพารามีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการบริหารจัดการสวนยางพาราประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ผู้ที่ประกอบกิจการสวนยางพาราควรศึกษาข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับการทำสวนยางพารา เช่น การศึกษาพันธุ์ยางที่เหมาะสม ความเหมาะสมของพื้นที่ในการทำสวนยางพารา การจัดการสวนยางพาราอย่างเป็นระบบ ปริมาณน้ำฝนและสภาพภูมิอากาศ และการจ้างแรงงานในสวนยางพารา เป็นต้น

2. ผู้ประกอบกิจการสวนยางพาราในตำบลขุนซ่อง ควรมีการรวมกลุ่มกันในรูปแบบการรวมกลุ่มทางอาชีพ เช่น การรวมกลุ่มตั้งสหกรณ์ชาวสวนยางพารา เป็นต้น เพื่อเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ รวบรวมผลผลิตทางการเกษตรเพื่อความเข้มแข็งในการประกอบกิจการสวนยางพารา และเป็นการแก้ปัญหาการใช้แรงงานในสวนยางพารา การย้ายสวนของแรงงานได้อีกด้วย

3. ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมและให้ความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิตยางพารา ผลกระทบ และความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการแปรรูปที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะกับกลุ่มผู้ประกอบการรายย่อยและแรงงานรุ่นใหม่ที่กำลังจะก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงานในอนาคต โดยภาคส่วนที่สำคัญในการเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริม คือ กลุ่มผู้ประกอบการสวนยางพาราที่ได้รับผลโดยตรงในการได้แรงงานมีทักษะเข้ามาในสวนยางพารา

4. การทำงานในส่วนของภาครัฐบาลควรมีการส่งเสริมตั้งแต่ต้นทาง คือ วิธีการปลูก พื้นที่ที่เหมาะสม พันธุ์ยาง จนถึงปลายทาง คือ การบริหารจัดการ การแปรรูป และตลาดรองรับ เป็นต้น มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ประจำจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดที่มีการปลูกยางเป็นจำนวนมากและจังหวัดที่มีพื้นที่ที่เหมาะสมในการทำสวนยางพารา เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

หลังจากที่ได้ดำเนินการวิจัยเรื่องการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในกิจการสวนยางพารา : กรณีศึกษาตำบลขุนซ่อง อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการดำเนินวิจัยหลังจากนี้ คือ

1. ควรทำการศึกษาวิจัยในเชิงสำรวจเกี่ยวกับจำนวนแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงาน
พื้นที่อื่น เพื่อใช้เป็นฐานในการทำงานเชิงรุกของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการใช้แรงงานต่างด้าวของผู้ประกอบการด้านอื่น ๆ
3. ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบการใช้แรงงาน ไทยและแรงงานต่างด้าว

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี